

Kjak

Eyðfinn Magnussen
biologur
Fróðskaparsetur Føroya

Kræklingaaling í Føroyum

Tað skuldu verið góðir móguleikar at alt krækling í Føroyum. Tað halda Finn timerð Jensen og Esbern Patursson, sum í eini bachelorverkætlan á Fróðskaparsetrinum hava lýst lívfrøðina hjá føroyskum kræklingi og kanna móguleikarnar at ala krækling í Føroyum

Aling av skeljadjórum í dag er ein týðandi vinna kring allan heim. Árliga framleiðslan av skeljadjórum er eini 11 milliónir tons. Hetta er ein fjórðingur av allari alivinnuni. Eisini í Føroyum hava royndir verið gjørdar at ala krækling, men ongar skipaðar og miðvísar kanningar hava tó verið gjørdar av føroyskum kræklingi. Hetta vildu Finn timerð Jensen og Esbern Patursson gera nakað við. Tey baði hava í trý ár lisið lívfrøði á Náttúruvísindadeildin á Fróðskaparsetrinum. Útbúgvingin endar við einari verkætlan, har studentarnir sjálvir velja sær eitt granskingsarvni. Finn timerð og Esbern valdu av lýsa lívfrøðina hjá føroyskum kræklingi og at kanna móguleikarnar, at ala krækling í Føroyum.

Samstarv við Fiskaaling

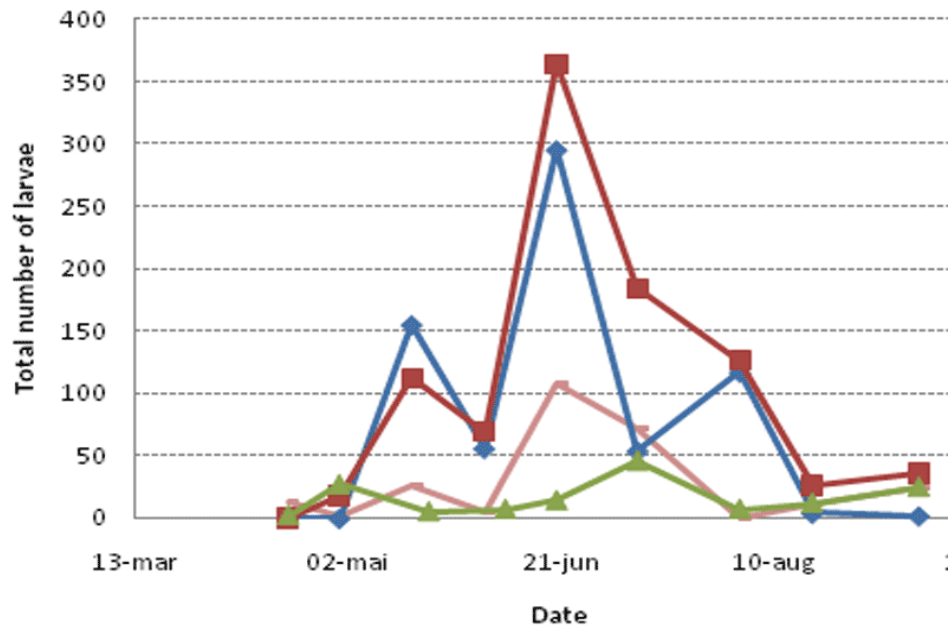
Verkætlanin er gjørd tóttum í samstarvi við P/F Fiskaaling og Havstovuna. Kanningar vórðu gjørdar av gýtingini hjá kræklingi, mongdini av larvum í sjónum og hvussu tær broytast gjøgnum árið og hvussu kræklingurin veksur á teimum ymiskum firðunum. Fyri at gera hesar kanningar, vórðu trossar settur út á fyra ymiskum stöðum: á Skálafjørðinum, í Kalbaksfirði og í tveimum stöðum í Sundalagnum norðuri við Streymin. Eisini vórðu ymisk umhvørvisviðurskipti í firðunum kannað, so sum hiti, streymur og nøgdin av klorofyl, sum er eitt mál fyri nøgdin av plantuæti í sjónum.

Sum vegleiðarar og at hjálpa sær við verkætlanini, hava Finn timerð og Esbern havt Øystein Paturson, sum starvast sum granskari á Fiskaaling og Eilif Gaard, stjóra á Havstovuni og eisini starvast sum adjungerandi lektari í havlívfrøði á Fróðskaparsetrinum

Lívfrøðin

Kræklingur er eitt vanligt skeljadjór, sum finst í sjóvarmálanum í flestu stöðum í Føroyum. Kræklingurin festur seg á hellu, á steinar, kaiir og á botni á skipum, sum hava ligið leingi. Eisini er hann vanligur í áarósum. Føðina hjá kræklingi er plantuæti, sum hann fær við at síla sjógv gjøgnum tákurnar.

Gýtingin hjá kræklingi er neyvt stýrd av hitanum í sjónum. Gýtingin byrjar, tá hitin er komin uppá einar 10 °C. Føroyski kræklingurin byrjar at gýta í mai mánað og heldur fram til móti endan av juni. Høvuðsgýtingin er tó í endanum av juni mánað. Hetta er eisini tað tíðarskeiðið, tá mest er til plantuæti í sjónum. Sil og rognini verða gýtt út í sjógvin. Úr tí gitnað rogninum kemur ein larva, sum fyrstu tíðina rekur runt í sjónum. Eftir umleið fimm vikum setur kræklingalarvan seg fastan á einum hóskandi staði í sjóvarmálanum. Hetta verður gjørt við at larvan ankra seg fastan við skeggtráðum, sum hon spinnur og festur í undirlagið. Har sum kræklingalarvan festur seg, verður so sitandi har restina av lívinum.

Tað ber til at fylgja við gýtingini hjá kræklinginum við regluliga at taka vatnpróvar úr sjónum. Eitt finneskað net (20µm) verður lorað niður í sjógvin og spakuliga hálað uppaftur. Við hesum netinum verða kræklingalarvurnar sílaðar úr sjónum. Aftaná verða larvurnar í hvørjum próva taldar. Á hendan hátt ber til at lýsa, hvussu nøringin hjá kræklinginum fer fram gjøgnum summarið. Á myndini síggjast úrslitini frá Sundalagnum (reyða og bláa linjan) Kalbaksfirði (ljósareytt) og frá Skálafjørðinum (grønt). Flestu kræklingalarvurnar vóru at finna 21. Juni

Eitt ára gamal kræklingur var settur á trossar, sum vóru gjørdir úr neti

Tá kræklingur verður aldur, verða trossar hongdir út á sjógv. Trossarnir eru ofta gjørdir úr neti, sum verða festir í flot ella ein flaka, sum teir hanga niður úr. Á hesar trossarnar kunnu larvurnar, sum eru í sjónum festa seg og vaksa seg stórar, til tær at enda verða seldar á marknaðinum eini tvey ár seinri.

Best á Skálafjørðinum

Tá Finn timerð og Esbern gjørdur úrslitini upp, vísu kanningar, at úrslitið hilnaðist best á Skálafjørðinum; bæði í nøgd og hvat vøkstri viðvikur. Á Skálafjørðinum fingur tey 9.2 kg av kræklingi fyri hvønn meturin av trossa, meðan nøgdin í eystarumegin í Sundalagnum var einans 6.3 kg fyri hvønn meturin. Tíðanverri spurdist einki burtur úr royndunum í Kalbaksfirði og Streymoyarmegin í Sundalagnum. Á Skálafjørðinum var miðalstøddin á kræklinginum eftir einum ári 43 mm, meðan kræklingurin í Sundalagnum var einans 34 mm langur. Eisini hevði kræklingurin á Skálafjørðinum tað hægsta matinnihaldið í mun til stöddina á skelini. Finn timerð og Esbern meta, at kræklingurin á Skálafjørðinum eftir tveimum summrum, hevði havt eina stödd uppá 50 mm, sum er tað, ið krevst fyri at selja kræklingin á europiska marknaðinum

Æður og krossfiskar størstu figgindar

Deyðliligheitin hjá kræklingalarvunum er vanligi stór, og bert umleið 1% av teimum gýttu larvunum yvirliva og kunna festa seg á eitt fast undirlag. Men eisini her eru nógvir figgindar. Kræklingur er føði hjá fleiri dýrum, sum liva í sjónum, bæði hjá teimum, sum liva á botni og hjá fugli, sum kavar eftir kræklingi ella tekur hann í fjørni. Æða og tjöldur eru tey fuglasløgini, sum eta mest av kræklingi. Kanningar í Vaðhavinum í Danmark vísa, at av teimum 3 milliónum kg av føði, sum æðurnar ótu um árið, vóru 1.2 milliónir kg kræklingur. Tjöldrini ótu 2 milliónir kg um árið. Ein fjórðingur av hesum var kræklingur. Tá æðurnar eta krækling, svølgja tær hann heilan, síðan verður hann knústur í búkinum. Sum kræklingurin veksur, gerst skelin tjykkri, og verður tí verri at knúsa. Tí vilja æðurnar helst hava krækling, sum er minni enn 20 mm til longdar.

Æðurnar eta tann besta kræklingin

Kanningar hjá Finn timerð og Esbern vísu, at kræklingurin var størstur á Skálafjørðinum og minstur við Streymin í Sundalagnum. Hetta merkir tó ikki, at kræklingur við Streymin neyðturviliga veksur seinri enn á Skálafjørðinum. Mistanki var um, at æðurnar í Sundalagnum vóru høvuðsorsøkin til, at

Esbern Patursson og Finn timerð Jensen eftir at tey hava fingið handað prógv við fyrri teirra bacheloruppgávu um krækling og aling av kræklingi

Um nøkur ár kann kræklingur kanska gerast ein týðandi vinna í Føroyum

kræklingurin har var minni. Nógv er til av æðu norðuri við Streymin, og tær taka teir størri kræklingarnar, so skjótt sum hesir eru vordin so mikið stórir, at tað loysir seg hjá æðunum at eta teir. Teir smæstu kræklingarnir fáa hinvegin frið fyri æðunum og verða verandi eftir og tað eru tí hesir smáu kræklingarnir, sum Finn timerð og Esbern funnu á kræklingatrossunum og mátaðu.

Góði móguleikar at ala krækling í Føroyum

Í niðurstøðuni sig Finn timerð Jensen og Esbern Patursson, at tey halda, at tað skuldu verið góðir móguleikar at alt krækling í Føroyum, í øllum førum á Skálafjørðinum og helst eisini á øðrum føroyskum firðum, har tað ikki eru trupulleikar við æðu, gjari og øðrum dýrum, sum minka um nøgdirnar av kræklingi og tálma vøkstrinum.

Á Fiskaaling eru tey sera væl nøgdur við royndirnar og arbeiði hjá Finn timerð og Esbern.

Les bachelorritgerðina hjá Finn timerð Jensen og Esbern Patursson 'Blue Mussel (*Mytilus edulis*) in Faroese Fjords: Biology and Farming Potential' her (pdf-fila; 3 MB).